Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 355
van **ELISABETH MEULEMAN**
datum: 30 maart 2018

---

aan **HILDE CREVITS**
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Analfabete, zwak gealfabetiseerde of anders-gealfabetiseerde ex-OKAN-jongeren - Samenwerking met basiseducatie

Vaak is een OKAN-jaar (onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers) onvoldoende voor een grote groep nieuwkomers om zich voor te bereiden op een aansluiting op het reguliere onderwijs of op de arbeidsmarkt. Zeker met analfabeten, zwak gealfabetiseerde of anders-gealfabetiseerde jongeren is de leerachterstand zeer groot en één jaar voorbereiding vaak niet voldoende.

Het is ook niet eenvoudig want de groep is in feite zeer divers. Er is nu een (vaak uniform) aanbod voor een zeer diverse groep van zwak gealfabetiseerde leerlingen (die een beetje hebben leren lezen of schrijven) naast anders-gealfabetiseerde leerlingen die wel kunnen lezen, maar in een ander schrift (bijvoorbeeld het Chinees, Cyrillisch, Arabisch of Thais) en niet niet-gealfabetiseerde leerlingen (die niet hebben leren lezen of schrijven, ook niet in de eigen taal).

Piet Van Avermaet zei in de commissie Onderwijs van 29 juni 2017 bij de bespreking van het onderzoeksrapport over OKAN dat er een duidelijke toename is van het aantal analfabeten en zwak gealfabetiseerden. Reinhilde Pulinx zei toen eveneens in de bespreking dat de samenwerking met basiseducatie nog maar zeer beperkt is en niet structureel gerealiseerd, al leeft die vraag steeds sterker naarmate er meer analfabeten hun opwachting maken in de scholen. Omdat het materiaal uit de lagere school om leerlingen te leren lezen en schrijven niet altijd geschikt is, spreekt men kennissen uit de basiseducatie aan, waardoor netwerken ontstaan.

40% van alle OKAN-leerlingen zijn tussen de 17 en 18 jaar. Omwille van hun leeftijd belandt deze doelgroep een beetje tussen wal en schip. Een meerderheid van de niet-begeleide jongeren is ook ouder dan 16. Het is ook deze doelgroep die vaak niet klaar is om door te stromen na één of twee jaar naar onderwijs of naar een job.

In Antwerpen heeft Basiseducatie in samenwerking met Atlas, VDAB, en enkele CVO's (centra voor volwassenenonderwijs) een traject op maat uitgewerkt voor oudere traag-lerende jongeren die na één of twee jaar OKAN nog steeds niet sterk genoeg zijn om door te stromen naar een opleiding. Voor hen hebben zij het BENO-traject uit de grond gestampt. Een tweede doelgroep van oudere ex-OKAN'ers waar men op inzet, zijn jongeren die net iets sterker zijn die toch nog een diploma willen behalen. Men heeft daarvoor een soort van schakeltraject gestart richting Toekomstonderwijs (ex-Tweedekansonderwijs), het 'Opstap'-traject. Dit traject is los gebaseerd op het TOEKAN-traject dat eerder al uitgewerkt werd in Leuven. Er is in de sector veel vraag naar dit

soort programma's, zeker gezien de instroom van analfabete, zwak gealfabetiseerde of anders-gealfabetiseerde ex-OKAN-jongeren.

1. Hoeveel OKAN-leerlingen zijn bij de start van hun OKAN-jaar analfabeet, zwak gealfabetiseerd of anders-gealfabetiseerd? Heeft de minister hier zicht op?

   a) Zo ja, graag een overzicht van de laatste tien jaar, gesorteerd per analfabeet, zwak gealfabetiseerd of anders-gealfabetiseerd?

   b) Zo neen, hoe komt dat de minister hier geen zicht op heeft? Hoe wil de minister hier zicht op krijgen?

2. Wat voor soort schakeltrajecten, maatklassen, projecten of programma's zijn er voor de groep die na één of twee jaar OKAN nog niet klaar is voor regulier onderwijs. Graag per provincie of regio een overzicht.

3. Hoe wil de minister de in deelvraag twee genoemde projecten zo veel mogelijk ondersteunen en verder uitbouwen?

4. Hoe wil de minister er voor zorgen dat er in elke regio zulke structurele projecten komen die niet afhankelijk zijn van (informele) netwerken?

5. Hoe wil de minister structurele samenwerking met de aanbieders van opleidingstrajecten voor volwassenen (CBE, CVO, VDAB, SYNTRA en Leren & Werken) tot stand brengen? Wat is de beleidsvisie van de minister hierop?

6. Hoe wil de minister scholen ondersteunen die kampen met een instroom van analfabete, zwak gealfabetiseerde of anders-gealfabetiseerde leerlingen?

7. Welke expertise is er aanwezig bij leraars over lesgeven aan analfabeten? Welke trajecten zijn voor leraars om zich te professionaliseren?

HILDE CREVITS
VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

ANTWOORD
op vraag nr. 355 van 30 maart 2018
van **ELISABETH MEULEMAN**

---

1. De administratie beschikt niet over gegevens met betrekking tot de mate van alfabetisering. Deze gegevens worden centraal niet geregistreerd aangezien deze niet gerelateerd zijn aan toelatings- en financieringsvoorwaarden.

2. Zoals bepaald in artikel 146, §4, van de codex secundair onderwijs, wordt in het onthaaljaar per leerling op basis van zijn onderwijsbehoeften en met inachtneming van alle ontwikkelingsdoelen, een individueel leertraject uitgewerkt waarin het aspiratieniveau voor deze leerling doorheen het jaar wordt bijgesteld. Dit traject bevat onder meer de beginsituatie, de taaldoelen als leidraad en het advies van de klassenraad voor wat betreft de overstap naar vervolgonderwijs of arbeidsmarkt.

   De wijze waarop deze individuele leertrajecten worden vormgegeven, behoort tot de pedagogisch-didactische autonomie van scholen. De administratie houdt hierover geen gegevens bij op centraal niveau.

3-6. Uit het OBPWO-onderzoek 14.03 'Cartografie en analyse van het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en OKAN-leerlingen' blijkt dat de toename van analfabete en zwak-gealfabetiseerde leerlingen, leraren en scholen voor nieuwe uitdagingen plaatst: zoeken naar nieuwe didactische methodes en werkvormen, verwerven van competenties op het vlak van alfabetiseringsprocessen, … .

   Deze uitdagingen werden bevestigd op de OKANS-studiedag op 21 november 2017, het startpunt van een participatief traject met alle betrokken actoren om het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het basis- en secundair onderwijs te versterken.

   De output van deze studiedag, het OBPWO-onderzoek, de rapporten van de onderwijsinspectie, … zullen de basis vormen van een actieplan om het onthaalonderwijs in het basis- en het secundair onderwijs te versterken waaronder alle O(K)AN-actoren samen hun schouders kunnen zetten.

   Op 25 mei 2018 vindt – als vervolg op de studiedag in november – een terugkomdag plaats. Die dag zal in het teken staan van professionalisering, expertisedeling en netwerken, o.a. met betrekking tot analfabete en zwak-gealfabetiseerde leerlingen.

7. Zoals hierboven vermeld, is uit het OBPWO-onderzoek gebleken dat leerkrachten baat hebben bij competentieverwerving op het vlak van alfabetiseringsprocessen en het lesgeven aan (semi-)analfabete leerlingen. Tijdens de OKANS-studiedag van 21 november 2017 werd deze nood bevestigd.

   Het behoort tot de opdracht van de pedagogische begeleidingsdiensten om leerkrachten hierin te ondersteunen en te versterken. Zo bestaat er een netoverschrijdend initiatief van de pedagogische begeleidingsdiensten GO!, OVSG en POV in samenwerking met de VUB dat leerkrachten wil ondersteunen in het alfabetiseren van analfabete jongeren tussen 12 en 18 jaar.

Daarnaast kunnen leerkrachten ook terecht bij externe nascholingsinstanties. Het Centrum voor Taal en Onderwijs van de KULeuven bijvoorbeeld heeft de laatste jaren sterk ingezet op een aanbod en vormingsmateriaal rond taalleren bij nieuwkomers en theoretische inzichten in taalverwervingsprocessen in meertalige contexten.